

Кавказъ въ Армения, билъ бѣлгаринъ отъ Вунтъ, — вунтски бѣлгаринъ ⁽³⁴⁾.

И богумили-тѣ въ Македония, особено въ струмишко, битолско, охридско, велесско и прилѣпско, се покатоличиле, та и тука биле основани двѣ-три епископии; тѣ се покатоличиле, види се, съ надѣжда, че сѣсѣдни-тѣ католически държави, неприятелѣ на Турция, щѣтъ да имъ помогнатъ да се освободятъ отъ турска та власть; дори мнозина отъ тѣхъ тайно участвувале въ нѣкои войни на Австрия съ Турция, ала и тѣхъ постигнѣла сѣща-та участъ, каквато постигнѣла и чипоровчане, нѣ само че тѣжко единъ вѣкъ по-късно. Едноврѣменно съ унищожаваніе-то на охридска-та архиепископия (1767 г.), по сплетни на грѣцкия цариградски патриархъ, че бѣлгаре-тѣ католици въ бивша-та охридска архиепископия имале тайни заговори съ Австрия противъ Турция и че тѣ биле сѣгнѣдатели (шпионѣ) на австрийци-тѣ въ турска-та държава, турци-тѣ захванале да ги преслѣдватъ, да ги убиватъ, да ги бѣсѣтъ, затварятъ и всѣкакъ да ги мѣчатъ и наказватъ. За да се избаватъ отъ мѣки и теглила, повечето отъ тѣхъ приеле мохамеданска-та вѣра, а нѣкои православна-та. Поради това, грѣцки-тѣ владици захванале да покровителствуватъ православни-тѣ, ала по край това покровителство, повечето отъ тѣхъ погрѣчили. Помохамеданчени-тѣ още и до сега чисто си говорѣтъ бѣлгарския езикъ; повечето отъ тѣхъ незнаятъ нито турски, нито арнаутски, каквито сѣ, за примѣръ, тиквеш-

проповѣдници, наричале ги *арменци*, види се, защото дошле отъ Армения, а гѣкъ, въобще, на пловдивски-тѣ павликяне название-то *арменци* е далъ Никитъ Хоннатъ, който въ начало-то на 12-я вѣкъ билъ пловдивски управителъ; извѣстно е, че въ това врѣме Бѣлгария била подъ византийска власть.

⁽³⁴⁾ По лице-то си, по правп-тѣ и обичаи-тѣ си павликяне-тѣ — сегашни-тѣ бѣлгаре католици въ пловдивско, не приличатъ на арменци-тѣ, нито пѣкъ въ говора имъ има нѣкоя арменска рѣчь. А като и въ Тракия живѣле уединено, както въ Армения не се смѣсвале съ туземци-тѣ, та се запазило въ всички отношения, нема сѣмнѣние, че тѣ сѣ потомци на кавказки-тѣ преселеници — бѣлгаре. Друго е обаче питаніе-то какви сѣ биле тия бѣлгаре, какъвъ е билъ предводителъ-тѣ имъ бѣлгаринъ отъ Вунтъ (Вундъ, Вендъ), и дали той не е билъ отъ *Виндъ* — виндски бѣлгаринъ. — Ако сѣ биле тѣ арменци, и дори и сирийци, то не сѣ шѣле така лесно да се слѣбятъ съ богумили-тѣ; у тѣхъ не шѣхъ да се пазѣтъ старо-бѣлгарски книги, писани на пергаментъ, каквито сѣ намѣриле у тѣхъ католически-тѣ проповѣдници, нѣ шѣхъ да се намѣратъ, шѣхъ да иматъ какви-годе арменски или сирийски книги, йоще повече като сириецъ е основалъ павликянска-та ересь, а сирийци-тѣ сѣ имале, на и до-сега иматъ писменность, книжнина. Най-сѣтне, отъ арменско-то (григорианско) вѣроисповѣданіе нема никакви отдѣлници, освѣтъ ония арменци, които сѣ се покатоличиле въ начало-то на 18-я вѣкъ и онии, които станалъ протестанти околъ срѣда-та на тоя вѣкъ.